

Het nieuwe Europa.

De wereldoorlog heeft de wereld geheel nieuw en anders gemaakt. Niet enkel in dit belangrijkste hoofdpunt, dat de proletarische revolutie opgroeit en voorwaarts schrijdt door Europa. Maar ook de omstandigheden, waaronder deze revolutie plaats moet vinden, zijn anders geworden, dan men vroeger meende. Vandaar dat vele socialisten, in oude voorstellingen vastgeroest, haar andere wegen trachten te wijzen, dan zij gaan moet, haar niet volgen kunnen en door haar ontwikkeling op zij geschoven worden.

De eerste groote werking van de oorlog bestaat daarin, dat zij de wereld *internationaal* heeft gemaakt.

Toen het kapitalisme in de laatste halve eeuw de nationale staten schiep, soeverein naar buiten en binnen, naar binnen steeds meer egaliseerend, naar buiten scherp van elkaar afgezonderd, onafhankelijk hun macht opbouwend, in oorlogen en verdragen als zelfstandige vrije individuen met elkaar verkeerend — toen speelde de klassenstrijd binnen de grenzen van elke staat, en gold — trots internationale kongressen — de stelling, dat ieder proletariaat het alleen met haar eigen bourgeoisie moest klaarspelen.

Het imperialisme bracht de statenbonden, de twee groote vijandelijke koalities. Nu de een verslagen is, in volken en volkjes ontbonden, die aan de genade van de overwinnaars zijn overgeleverd en om hun gunst bedelen, nu de neutralen ook aansluiting bij de Entente moeten zoeken, nu verwijdt zich de zegevierende Entente tot een volkerenbond. Van de oude onafhankelijkheid en soevereiniteit blijft maar een deel over. Zelfs de leidende staten, Engeland en Amerika, zijn door hun oorlogsleeningen en hun gemeenschappelijke aktie niet meer geheel onafhankelijk van elkaar; in hooger mate geldt dit reeds voor de zwakkere broeders Frankrijk en Italië; en in de allerhoogste mate voor de Middel- en Oosteuropesche staten. De eersten, als overwinnaars, raken niet aan elkaars zelfstandigheid en kunnen zelfs nieuwe oorlogen beginnen; maar de anderen zijn alleen maar in uiterlijke vorm afzonderlijke staten. Zij mogen geen verdragen sluiten en geen staand leger op de been houden. Of dit, bij een voortbestaan van het kapitalisme, zoo blijven zal of dat nieuwe nationale opevingen

daar tegen in zullen gaan — op dit oogenblik zijn praktisch al die staten tot een internationale groepeeringsamengevoegd; hun scherpe afzondering is opgeheven.

Maar des te scherper gaat door hen alle de scheiding der klassen, de kloof tusschen bourgeoisie en proletariaat. Als een internationale eenheid staat de bourgeoisie van alle landen vereenigd tegenover het proletariaat van alle landen. Niet enkel theoretisch, door sympathie, maar praktisch, door daden. Het kommunisme gaat weer over Europa, niet als spooksel als in 1847, maar als zware dreiging; tegenover het bolsjewisme voelen burgerlijke wereld en regeeringen in alle landen zich als één partij. Reeds trekken de legers van de Entente van alle landen Rusland binnen, om de burgerlijke heerschappij te herstellen. Het is geen oorlog van Engeland en Frankrijk tegen Rusland, maar een oorlog van de bourgeoisie tegen het opstandige proletariaat, een oorlog van het internationale kapitaal tegen het internationale socialisme. En deze oorlog zal zich ook over Duitschland uitbreiden, zoodra daar de arbeiders de regeering zelf in handen nemen en tegen het kapitalisme gaan gebruiken. De Deutsche bourgeoisie zoekt steun bij de Entente, de kommunistische arbeiders zoeken aansluiting bij Rusland. En hetzelfde geschiedt in Oostenrijk, in Polen, in Hongarije. In de steppen van de Oekraïne wordt het lot van de Deutsche revolutie, in de straten van Berlijn de toekomst van de sovjetrepubliek beslist. Een oorlog gaat over Europa, overal opvlammend, op verschillende wijze, van legers tegen legers op de slagvelden, van massa's tegen massa's op de straten der hoofdsteden, hier met wapengeweld, daar nog vreedzaam, een klasse-oorlog over één linie in alle landen, een internationale burgeroorlog.

De tweede groote werking van de oorlog bestaat in de diepe armoede, in de chaotische ellende, die hij over Europa heeft gebracht.

Vier jaren lang zijn alle produktiekrachten in dienst van de oorlog gesteld, zijn grondstoffen, machines, verkeersmiddelen en menschelijke arbeidskracht onproduktief gebruikt, om elkaar te vernietigen. Dit was slechts mogelijk, doordat ten eerste in die vier jaren de levensstandaard, het verbruik der volken op het laagste peil naar beneden gedrukt werd, en bovendien alle produktiemiddelen eenvoudig opgebruikt werden, zonder ze te vernieuwen. Daardoor is het ekonomische leven geheel te gronde gericht; er is gebrek aan grondstoffen, verkeersmiddelen, machines, terwijl door de ontberingen de arbeidskracht der arbeiders verzwakt is. Wel is het kapitaal der kapitalisten vermeerderd en gekoncentreerd, maar dit bestaat vooral in rechtstitels, in eigendomsrecht op fabrieken en in staatsleeningen, dus in recht

op groote rentemassa's, uit belastingen op te brengen. De groote kapitaalvermeerdering beteekent dus een bepaalde verdeeling van het produkt, zoo, dat weinig aan het proletariaat komt. Het beteekent geen vermeerdering van produktief kapitaal; integendeel, dit is op reusachtige schaal vernietigd. Economisch beschouwd staat de wereld voor een geweldig bankroet, een ongelooftijke armoede, een tekort, een chaos.

Dit geldt voor alle landen, maar in zeer verschillende mate. De overwinnaars hebben het minst te lijden; zij beheerschen de zeeën, de handel, de grondstoffen; zij kunnen door reusachtige oorlogsschattingen hun industrie snel weer opbouwen. Het Fransche kapitaal, dat nu de staatspapieren niet langer als de zekerste geldbelegging kan beschouwen, en de beschikking krijgt over het rijke Lotharingsche ijzerbekken, zal een nieuwe weg van industriele opbloei inslaan. Met Centraal-Europa is het juist omgekeerd. Duitschland en Oostenrijk hebben hun economische hulpmiddelen tot de laatste druppel voor de oorlog opgebruikt. En na zijn nederlaag zal Duitschland — de redevoevingen der Engelsche ministers laten daarover geen twijfel — tot het hemd uitgeschud worden; alles wat het kan betalen, zal het als schadevergoeding moeten betalen, Zonder kapitaal, afgesneden van overzeesche grondstoffen, beroofd van zijn rijkste mijnen, zonder voldoende verkeersmiddelen, ontbreekt er alles wat voor een nieuwe kapitalistische ontwikkeling noodig zou zijn. De wonderbare opbloei in de vervlogen halve eeuw is op eens afgesneden; Duitschland is — evenals indertijd door de dertigjarige oorlog — op een lagere trap van economische ontwikkeling teruggeworpen en het zal tientallen van jaren duren voor het zich eenigermate weer kan verheffen. Dit werkt op alle omringende landen terug, niet het minst op Nederland. De economische opbloei van Nederland (vooral van Rotterdam) was een gevolg, een reflex van de Deutsche industrie; met de ondergang van Duitschland is dus ook een economische inzinking van Nederland te verwachten. De groote handel en produktenwisseling van Duitschland met Engeland en Amerika houdt op; de vraag is dan ook al opgeworpen, of deze landen zichzelf niet in de vingers zullen snijden door Duitschland economisch te vernietigen. Het is dan ook geen ethische overweging alleen, dat de Engelsche arbeiders zich tegen deze politiek beginnen uit te spreken; van de milliarden, die Duitschland nu gaat betalen en de millioenen kapitaal die Engeland daarvan naderhand in Duitschland belegt, hebben zij geen voordeel. Duitschland krijgt dan eenigszins de positie van Rusland vóór den oorlog, dat ook door Westelijk kapitaal uitgebuit werd. Voor Engeland en Amerika wordt het geheele vasteland van Europa uitbuitingsgebied,

kolonie; het Engelsche kapitaal krijgt in hooger mate dan vroeger het karakter van koloniaal kapitaal, roofkapitaal. De Anglo-amerikaansche wereldheerschappij krijgt eenigszins het karakter van de oude Romeinsche wereldheerschappij, die de overige wereld ten bate van Rome uitplunderde.

Centraal-Europa is maatschappelijk volkomen bankroet; berooid en kaal moet het van voren af aan beginnen. Het kapitaal heeft de massa's niets meer aan te bieden, geen werkgelegenheid, geen rustig zij het ook armoedig bestaan, geen levensonderhoud — want het is zelf niets. Werkeloosheid, honger, gebrek staan voor de deur. Het kapitalisme kan niets meer geven; de massa's zullen het socialisme als hun eenige redmiddel aangrijpen. Zij zullen zelf de leiding ter hand moeten nemen en die ontrukken aan de handen van bourgeoisie en sociaal-patriotten, die deze nood veroorzaakten. Niet door breeddoordachte besluiten van parlementaire vertegenwoordigers in een wereld van overvloed zal het socialisme komen, maar als eenige uitweg uit de nood, om de algeheele ondergang af te wenden.

Marx en Engels riepen in 1847 het proletariaat toe, dat het niets te verliezen had dan zijn ketenen. Hoe dikwijls werd dit woord door de wijze leiders van de tweede Internationale gekritiseerd: de arbeiders hadden wat te verliezen, wat zij bij een revolutie op het spel zouden zetten. Nu wordt Marx' woord bewaarheid: alles wat zij onder het vorige kapitalisme meenden te hebben gewonnen, is nu verloren gegaan. Van alles beroofd, kaal en naakt staan zij in de woestenij — voor de poorten van de toekomst: zij hebben een wereld te winnen.

A. P.